

2.9.2020

EOAK/5680/2018

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

VAKAVIA PUUTTEITA JYVÄSKYLÄN POLIISIASEMAN SÄILYTYSILOISSA

1 ASIA

Kansliani esittelijät tarkastivat Jyväskylän poliisiaseman vapautensa menettäneiden säilytystilat 3.9.2018. Tarkastuksella kävi ilmi, että kaikki sellit olivat kalustamattomia, vain patja lattialla. Ne olivat siis tyy-piltään sellejä, joita poliisi käyttää päihtyneitten säilytykseen. Myös-kään esimerkiksi mitään pesutiloja, ulkoilutilaa tai tapaamistilaa ei ollut.

Tarkastuksella kävi ilmi, että poliisilain perusteella säilöön otettujen li-säksi tiloissa säilytetään käytännössä päivittäin myös rikosperusteella kiinniotettuja. Kiinnioton kirjaamislomakkeista ei käynyt ilmi, että he lä-heskään aina olisivat olleet (myös) päihtyneitä. Sinänsä säilytysajat olivat olleet asiakirjojen perusteella alle vuorokauden.

Otin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavakseni säilytystilojen asianmukaisuuden erityisesti rikoksesta epäiltyjen säilyttämiseen.

2 SELVITYS

Poliisihallitus antoi asiassa lausuntonsa ja Sisä-Suomen poliisilaitos useita selvityksiä.

Lisäksi käytettävissäni on määräyksestäni 3.9.2018 suoritettun tarkas-tuksen EOAK/4392/2018 pöytäkirja ja muu aineisto. Tarkastuksella to-dettiin, että säilytystilassa on kahdeksan varsinaista selliä ja lisäksi kolme ns. sumppua. Pelastusviranomaisen päätöksellä tilassa voi olla yhtä aikaa enintään kymmenen vapautensa menettänyttä. Selleissä ei ollut mitään kalusteita, vaan ainoastaan patja lattialla. Mitään pesutilaa, ulkoilutilaa tai tapaamistilaa ei ollut.

Olen myös tutustunut Poliisihallituksen 17.2.2020 tekemään päätök-seen (POL-2019-8418) Jyväskylän poliisiaseman säilytystilan hyväk-symisestä.

3 RATKAISU

3.1 Säilytystilan olosuhteet

Poliisilaitoksen selvityksistä käy ilmi muun muassa seuraavaa.

Jyväskylän poliisiaseman varsinaiset säilytystilat jouduttiin sulkemaan sisäilmaongelmien takia ja ne ovat peruskorjattavana. Niitä korvaa-maan Senaatti Kiinteistöt rakennutti poliisiaseman sisäpihalle

väliaikaistilan. Tiloihin suoritettiin niiden valmistumisen jälkeen 19.6.2018 vastaanottotarkastus, jossa oli läsnä myös Poliisihallituksen edustajia. Jyväskylän kaupungin rakennusvalvonta on hyväksynyt tilan käytettäväksi päihtyneiden säilytystilana ja kohteessa on suoritettu myös käyttöönoton edellyttämä palotarkastus.

Sisä-Suomen poliisilaitokselta heinäkuussa 2020 puhelimitse saadun tiedon mukaan kyseistä rakennusta ei tulla käyttämään säilytystilana sen jälkeen, kun poliisiaseman varsinaisten säilytystilojen peruskorjaus valmistuu. Tämä tapahtunee lokakuussa 2020.

Puheena olevissa väliaikaisissa päihtyneiden säilytystiloissa säilytetään poliisilaitoksen mukaan vain sellaisia rikoksesta epäiltyjä, joilla on päihtymystilasta johtuva valvonnan tarve. Tällaisia henkilöitä on ollut kuukausittain keskimäärin hieman yli sata. Kun päihtymystila ei enää edellytä säilyttämistä päihtyneiden säilytystiloissa ja kiinniotto jatkuu, vapautensa menettänyt siirretään Jämsän tai Saarijärven poliisivankilaan. Säilytysaika Jyväskylässä on alle vuorokauden.

Rikosperusteisen henkilön kiinni ottanut tai säilytystilaan tuonut partio huolehtii hänen kirjaamisestaan ja hänelle samalla tehtävistä ilmoituksista. Tässä yhteydessä tulisi kirjata myös se, että kiinniotettu on päihtynyt ja sijoitetaan siitä syystä päihtyneiden säilytystilaan. Poliisilaitoksen mukaan tällaisia kirjauksia lomakkeista puuttuu ja tästä syystä tarkastuksessa on syntynyt sellainen kuva, että tiloissa säilytettäisiin myös muita kuin päihtymyksen vuoksi sinne sijoitettuja vapautensa menettäneitä, vaikka näin ei ole ilmennyt tapahtuneen.

Kiinniotettujen ruokailut järjestetään poliisiasemalla olevan henkilöstöravintolan kautta. Peseytymis- tai ulkoilumahdollisuutta tiloissa ei ole, mutta säilytysaika tiloissa on poliisilaitoksen mukaan joka tapauksessa lyhyt ja kiinniotettu tutkinnallisten toimenpiteiden jälkeen joko vapautuu tai siirretään toiseen säilytystilaan, jossa peseytyminen on mahdollista.

Avustaja- ja muiden tapaamiset ovat poliisilaitoksen mukaan mahdollisia normaaliin tapaan. Säilytystilojen yhteydessä ei ole erillisiä tapaamistiloja, mutta tapaamiset on mahdollista järjestää tilojen yhteydessä olevissa sumpputiloissa tai poliisiaseman muissa tiloissa (tutkijan huoneessa).

Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön valvonta- ja hälytystoiminnan vastuualueen selvityksen mukaan väliaikaisissa toimitiloissa toimiminen on haasteellista ja johtuu seikoista, joihin Sisä-Suomen poliisilaitoksella ei ole ollut mahdollisuus täysimääräisesti omilla toimillaan vaikuttaa. Väistötiloihin liittyvät ongelmat ovat tulleet poliisitoimintayksikön tietoon ja Poliisihallitus on toistuvasti vaatinut Senaattikiinteistöltä korjaavia toimenpiteitä nk. moduulivankiloihin. Poliisihallituksen omin toimin tehtävät korjaustoimet eivät ole mahdollisia. Suunnitelmia päivitetään yhdessä moduulivankiloiden toimittajatahon kanssa ajan tasalle.

3.2 Kannanotot

3.2.1 Yleistä

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (jäljempänä putkalaki) 1 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään tuon lain soveltamisalasta seuraavaa.

Tätä lakia sovelletaan poliisin lain nojalla säilyttämien tutkintavankien, pidätettyjen ja kiinni otettujen kohteluun.

Lakia sovelletaan vapauden menetyksen syy huomioon ottaen poliisin säilytettävänä muuten kuin tutkintavankeuden, pidättämisen tai kiinni ottamisen perusteella olevan kohteluun, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Perustuslakivaliokunta on putkalakia koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 21/2006 s.6) todennut lakiehdotuksen 1 luvun 1 §:n 2 momentin osalta muun muassa, että

Pykälän 2 momentin nojalla lakia sovelletaan "soveltuvin osin" muidenkin poliisin säilytettävänä olevien vapautensa menettäneiden kohteluun. Momentti on tältä osin asiattoman epämääräinen. Momentissa oleva maininta vapauden menetyksen syyn huomioon ottamisesta on sinänsä asianmukainen, mutta ei merkittävästi lisää sääntelyn täsmällisyyttä, koska vapauden menetyksen syy tai tarkoitus tulee 1 luvun 3 §:n perusteella ottaa huomioon joka tapauksessa ja millä tahansa perusteella vapautensa menettäneen kohtelussa. Säännökset lain soveltamisalasta tulee tällaisessa perusoikeusherkässä sääntely-yhteydessä muotoilla ehdotettua tarkemmiksi esimerkiksi poistamalla 2 momentista "soveltuvia osia" koskeva maininta taikka luettelemalla sovellettaviksi tulevat lain säännökset luku- tai pykäläkohtaisesti. Pykälän 2 momentin nojalla lakia sovelletaan "soveltuvin osin" muidenkin poliisin säilytettävänä olevien vapautensa menettäneiden kohteluun. Momentti on tältä osin asiattoman epämääräinen.

Kuten edeltä käy ilmi, tässä puheena oleva momentti hyväksyttiin muodossa, josta oli poistettu sanat "soveltuvin osin". Muutoin säännöstä ei täsmennetty.

Putkalain 1 luvun 3 §:n mukaan

Vapautensa menettäneen oikeuksia ei saa tämän lain säännösten nojalla rajoittaa enempää kuin vapautteen kohdistuvan toimenpiteen tarkoitus, säilytysvarmuus, säilytystilan järjestyksen säilyminen sekä vapautensa menettäneiden ja muiden henkilöiden turvallisuus välttämättä vaativat.

Putkalain 1 luvun 4 §:n mukaan

Vapautensa menettäneitä on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen.

Putkalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan

Vapautensa menettäneiden käytössä tulee olla asianmukaiset majoitus- ja peseytymistilat. Säilytystiloja rakennettaessa ja korjattaessa varsinaiset majoitustilat on varustettava siten, että ne vastaavat yleisessä rakennuslainsäädännössä asuintiloille asetettuja vaatimuksia.

Korostan, että kaikkien poliisin säilytystilojen olosuhteet tulee järjestää siten, että putkalain asettamat vaatimukset ja vapautensa menettäneelle taattavat oikeudet toteutuvat.

Totean vielä, että lakia päihtyneitten käsittelystä sovelletaan päihtymyksen vuoksi poliisilain 2 luvun 2 §:n 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa kiinniotettuihin. Sen lisäksi mitä laissa päihtyneitten käsittelystä säädetään, sovelletaan poliisin säilytystilaan otetun päihtyneen kohteluun henkilön päihtymystila huomioon ottaen putkalakia.

Tältä osin hallituksen esityksessä (HE 90/2005 s.121-122) todetaan, että

Poliisin säilytystilaan otettujen päihtyneiden kohteluun sovellettaisiin päihtyneiden käsittelystä annetun lain lisäksi lakia poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta. Päihtymyksen vuoksi kiinni otettuihin henkilöihin sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin muihinkin poliisin säilytettävänä oleviin kiinni otettuihin.

Edellä viitatus poliisilain säännöksen mukaan

Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni henkilö hänen suojaamiseen henkeä, ruumiillista koskemattomuutta, turvallisuutta tai terveyttä välittömästi uhkaavalta vakavalta vaaralta, jos henkilö ei kykene pitämään huolta itsestään eikä vaaraa voida muuten poistaa tai henkilöstä huolehtia muilla keinoin.

Päihtyneitten käsittelystä annetussa laissa ei ole säädetty säilytystilojen laadusta. Totean kuitenkin, että tuon lain 9 §:n mukaan

Mitä muualla laissa on säädetty päihtymyksen vuoksi tapahtuneen säilöönottamisen vaikutuksista sekä viranomaisten velvollisuuksista ja toimenpiteistä säilöön otettujen osalta, on vastaavasti sovellettava tämän lain mukaan tapahtuvaan säilöössapitoon.

3.2.2 Rikoksesta epäiltyjen säilyttäminen Jyväskylän poliisiaseman säilytystilassa

Putkalaissa tai muuallakaan ei ole nimenomaisesti säädetty siitä, että rikoksesta epäillyillä tulisi olla paremmat olosuhteet kuin päihtymyksen vuoksi säilöön otetuilla. Molempia koskevat tässä suhteessa lähtökohtaisesti samat säännökset. Tosiasiallisesti päihtyneitten säilytystilat ovat säännönmukaisesti selvästi karumpia kuin rikoksesta epäiltyjen sellit. Yleensä päihtyneiden selleissä ei ole mitään kalusteita, vain patja lattialla, kun taas rikosepäilyn vuoksi kiinniotetuilla on yleensä patja vuodevaatteineen (betoni)vuoteella ja pöytätaaso. Päihtyneitten selleissä on kameravalvonta, kun taas rikoksesta epäillyt lähtökohtaisesti asutetaan selleihin, joissa ei ole kameravalvontaa. Tavallisesti päihtyneitten sellit ovat myös esimerkiksi eri käytävällä (ns. ”märkä puoli”) tai muutoin erillään rikosperusteella kiinniotettujen selleistä.

Putkalaissa tai laissa päihtyneitten käsittelystä näitä eroja ei ole tästä näkökulmasta käsitelty. Putkalain 3 luvun 1 §:ssä säädetään vapautensa menettäneiden sijoittelusta seuraavaa.

Alle 18-vuotias vapautensa menettänyt on pidettävä erillään muista vapautensa menettäneistä, jollei hänen etunsa muuta vaadi.

Miehet ja naiset on pidettävä eri selleissä.

Vapautensa menettänyt on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava yhden hengen selliin. Vapautensa menettänyttä ei saa sijoittaa samaan selliin toisen vapautensa menettäneen kanssa, jos siitä aiheutuu vaaraa hänen itsensä tai toisen vapautensa menettäneen turvallisuudelle, vapautteen kohdistuvan toimenpiteen tarkoitukselle taikka säilytystilan järjestykselle tai turvallisuudelle.

Putkalain esitöissä (s.64) todetaan, että

Poliisin säilytystiloissa säilytettävien päihtyneiden osalta ei voitaisi edellyttää, että päihtyneille järjestettäisiin samantyyppiset patjat ja vuodevaatteet kuin pidätetyille. Päihtyneiden osalta makuualustaksi riittäisi patja, joka olisi helposti puhdistettava ja säilyisi jatkuvassa käytössä hygieenisenä. Ottaen huomioon päihtyneiden säilytykseen liittyvät erityisolosuhteet tavanomaisten patjojen, peitteiden ja vuodevaatteiden puhtaanapidosta ja vaihtokappaleiden hankkimisesta aiheutuisi poliisille kohtuuttomia kustannuksia.

Sinänsä on sallittua, että rikosepäilyn vuoksi kiinniotettu sijoitetaan lähtökohtaisesti päihtyneille varattuun (kameravalvottuun) selliin, jos tähän on syynä hänen päihtymystilastaan johtuva valvonnan tarve. Ongelmallista kuitenkin on, jos vapautensa menettäneen rikoksesta epäilyn kohtelu ei näiden tilojen olosuhteiden vuoksi täytä putkalain vaatimuksia.

Se, että Jyväskylään sijoitetut epäillyt ovat selvityksen mukaan olleet myös päihtyneitä, ei tätä lähtökohtaa muuta. Myöskään pelkästään sillä, että heidät tosiasiallisesti sijoitetaan päihtyneitten säilytykseen tarkoitettuihin sellisiin, ei ole merkitystä heidän kohteluun arvioitaessa. Yksittäistapauksessa päihtymys voi kylläkin olla niin vahva, että se voidaan tietyiltä osin ottaa huomioon, kun arvioidaan, miten putkain yksittäisiä säännöksiä sovelletaan.

Tältä osin hallituksen esityksessä (HE 90/2005 s.121-122) todetaan, että

Koska poliisin säilyttämille henkilöille säädettävät oikeudet koskisivat myös poliisin tiloissa säilytettäviä päihtyneitä, voisi käytännössä ilmetä ongelmia päihtyneiden oikeuksiensa käyttämisen osalta esittämien vaatimusten suhteen. Jos päihtyneen oikeuden käyttämisestä esittämä vaatimus ei perustuisi oikeuden merkityksen ymmärtämiseen ja aitoon tahtoon oikeuden käyttämisestä, sitoutuisi poliisin resursseja tarpeettomasti sellaisten päihtyneiden pyyntöjen toteuttamiseen, jotka eivät perustuisi päihtyneen omaan tahtoon tai tarpeeseen vaan johtuisivat pikemminkin hänen päihtymystilastaan. Poliisin tulisikin päihtyneen oikeuksiensa toteuttamista koskevien pyyntöjen osalta arvioida, vastaisiko pyyntö päihtyneen todellista tarkoitusta.

--

Poliisilla ei kuitenkaan olisi oikeutta kategorisesti kieltäytyä toteuttamasta päihtyneen esittämää pyyntöä poliisin aktiivisia toimenpiteitä edellyttävän oikeuden toteuttamisen osalta. Päihtyneen oikeuden toteuttamisen osalta lähtökohtana tulisi aina olla kunkin päihtyneen päihtymysasteeseen ja muuhun henkilökohtaiseen tilanteeseen perustuva ratkaisu, jonka tarkoituksena olisi selvittää, pystyykö päihtynyt ymmärtämään oikeuden käyttämisen merkityksen.

Joka tapauksessa päihtyneitä rikoksesta epäiltyjä voidaan siis säilyttää päihtyneitten säilytykseen tarkoitetuissa sellissä. Sinänsä en ole vakuuttunut, että kaikki Jyväskylässä säilytetyt rikoksesta epäillyt olisivat olleet niin päihtyneitä, että he eivät olisi kyenneet huolehtimaan itsestään tai että heidän päihtymyksensä olisi ylipäätään niin vahva, että se olisi aina edellyttänyt kameravalvottuun selliin sijoittamista.

Asian tarkempaa arviointia vaikeuttaa se, että kiinnioton kirjaamislo-makkeisiin ei aina ole merkitty epäillyn päihtymyksen astetta tai ylipäätään mainittu päihtymyksestä. Käytännössä jälkikäteen onkin erittäin vaikea ottaa kantaa yksittäistapauksellisesti kantaa siihen, onko henkilön sijoittaminen Jyväskylän säilytystilaan ollut perusteltua päihtymyksestä johtuneen valvontatarpeen takia.

Poliisilaitoksen tulisi jatkossa kiinnittää huomiota siihen, että jos rikoksesta epäilty sijoitetaan päihtyneitten säilytystilaan, peruste tälle toimenpiteelle (käytännössä lähinnä päihtymyksen aste) kirjataan. Tätä edellyttää nähdäkseni esimerkiksi valtioneuvoston asetus poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta, jonka 1 §:n mukaan

tulotarkastuksesta tehtävään asiakirjaan merkitään muun muassa vammat ja sairaudet sekä muut seikat, joilla voi olla vaikutusta säilösäpitoon. Kun valvontaa vaativa päihtymys selvitysten mukaan on juuri se peruste, jonka vuoksi rikoksesta epäilty sijoitetaan nimenomaan Jyväskylän säilytystilaan, niin olisi epä johdonmukaista, jos tätä ei kirjattaisi.

Seuraavaksi käsittelen eräitä Jyväskylän poliisiaseman vapautensa menettäneiden säilytystilojen puutteita vapautensa menettäneiden oikeuksien toteutumisen ja asianmukaisen kohtelun kannalta.

3.2.3 Ruokahuolto

Putkalain 3 luvun 5 §:n mukaan

Vapautensa menettäneiden ruokahuolto on järjestettävä siten, että he saavat terveellisen, monipuolisen ja riittävän ravinnon.

Lain esitöissä (s.70) todetaan, että yleensä alle 12 tuntia yhtäjaksoisesti vapautensa menettäneenä olevan henkilön osalta ei olisi tarvetta ruokailumahdollisuuden järjestämiseen, vaan vapautensa menettäneen voidaan edellyttää järjestävän itse ruokahuoltonsa vapauduttuaan.

Tämän mukaisesti poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun sisäasiainministeriön asetuksen 2 §:n mukaan

Jos vapauden menetys kestää yhtäjaksoisesti yli 12 tuntia, vapautensa menettäneellä on oikeus kahteen ateriaan päivässä. Vähintään toisen aterioista on oltava lämmin.

Käytettävissäni olevan selvitykseen perusteella minulla ei ole aihetta epäillä, etteikö Jyväskylän poliisiaseman säilytystiloissa olisi tarjottu aterioita yli 12 tuntia vapautensa menettäneille.

Pidän kuitenkin hyvin ongelmallisena sitä, että he joutuvat syömään nämä ateriansa joko seisten tai lattialla istuen, koska selleissä on vain patja lattialla. Tämä tuskin on erityisen hygieenistäkään ja voidaan nähdäkseni kokea jopa halventavana kohteluna.

Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen on sivunnut saman tyyppistä kysymystä arvioidessaan vankilan eristyssellin kalustamattomuutta. Vankien ihmisarvoisen kohtelun kannalta hän ei pitänyt hyväksyttävänä sitä, että vangit joutuvat syömään lattialla.

Hän totesi päätöksessään (23.2.2018 EOAK/1276/2017, joka on oikeusasiamiehen verkkosivuilla) myös, että kalusteiden puuttuminen eristyssellistä ei monessakaan tapauksessa saa tukea lainsäädännöstä. Kalusteiden puuttumisen vuoksi täytäntöönpano-olosuhteet olivat käytännössä monessa vankilassa paljon ankarammat kuin oli perusteltua ja tarpeellista. Apulaisoikeusasiamies piti perusteltuna sitä, että Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö ja

rikosseuraamusalueiden aluekeskukset ottaisivat tehtäväkseen huolehtia siitä, että vankiloihin hankitaan tarvittavat kalusteet. Tällöin voidaan varmistua myös siitä, että valitut kalusteet ovat ominaisuuksiltaan ja rakenteeltaan sellaisia, että ne on helppo tarkastaa ja että niistä ei aiheudu turvallisuusuhkaa vangille tai henkilökunnalle.

Katsonkin, että silloin kun vapautensa menettäneelle säännösten mukaan on tarjottava ateria, tulee sellin olosuhteet olla sellaiset, ettei hän joudu syömään sitä lattialla tai seisaaltaan. Tällaista voisi tuskin pitää asuintiloille asetettujen vaatimusten mukaisenakaan (putkalaki 3 luku 3 § 1). Korostan myös, että vapautensa menettäneen oikeuksia ei saa tämän lain säännösten nojalla rajoittaa enempää kuin vapautteen kohdistuvan toimenpiteen tarkoitus, säilytysvarmuus, säilytystilan järjestyksen säilyminen sekä vapautensa menettäneiden ja muiden henkilöiden turvallisuus välttämättä vaativat.

Käytännön toteutuksen osalta totean, että psykiatrisissa sairaaloihin tehdyillä tarkastuksilla on havaittu erilaisia ratkaisuja vastaavissa ongelmissa eristettynä olevien potilaiden kohdalla. Eräissä laitoksissa eristetyille potilaalle tuodaan ruokailun ajaksi eristystilaan kuution mallinen pöytä, joka on valmistettu pehmeähköstä materiaalista.

Kyse ei nähdäkseni ole vain Jyväskylän säilytystilaa koskevasta asiasta. Onkin nähdäkseni perusteltua, että Poliisihallitus selvittää asiaa ja muiden viranomaisten toteuttamia ratkaisuja sekä tarvittaessa keskitetysti hankkii tarvittavia kalusteita tai ainakin ohjaa poliisilaitoksia hankinnoissa.

3.2.4 Ulkoilu

Putkalain 3 luvun 5 §:n mukaan

Vapautensa menettäneelle on annettava mahdollisuus ulkoilla vähintään tunti päivässä, jollei vapautensa menettäneen terveydentila taikka säilytystilan järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvä erityisen painava syy ole esteenä.

Sinänsä minulla ei ole aihetta epäillä, että ketään olisi säilytetty kyseisessä säilytystilassa yli vuorokautta. Näin ollen juuri tuona aikana ei ole ollut velvollisuutta järjestää ulkoilua.

Käytettävissä olevan aineiston perusteella ei ole arvioitavissa, ovatko Jyväskylältä muualle siirretyt vapautensa menettäneet aina saaneet ulkoilumahdollisuutensa toteutettua etenkin, jos heitä on jo siellä säilytetty lähes 24 tuntia. Käsitykseni mukaan kuljetusjärjestelyt ja muut tähän liittyvät seikat voivat tällaisissa tilanteissa helposti johtaa siihen, ettei putkalain vaatimus täyty. En pidä edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettuna erityisen painavana syynä väliaikaistilojen oloja. Niiden rajoitukset ovat hyvin poliisin tiedossa ja niitä on käytetty pitkään, eikä kyse ole mitenkään yllättävästä poikkeustilanteesta. Säilytystilojen pysyvät puutteet eivät voi olla peruste poiketa ulkoilumahdollisuuden järjestämisestä.

Kiinnitänkin poliisilaitoksen huomiota siihen, että putkalaissa säädetyn päivittäisen ulkoilumahdollisuuden järjestämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota siirtotilanteissa, koska Jyväskylässä sitä ei voida toteuttaa.

3.2.5 Peseytyminen

Putkalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan vapautensa menettäneiden käytössä tulee olla asianmukaiset peseytymistilat.

Puheena olevissa säilytystiloissa ei ole lainkaan peseytymistiloja. Tämä on putkalain vastaista. Laki ei salli poikkeuksia sillä perusteella, että säilytys kestää enintään 24 tuntia.

On mielestäni selvää, että peseytyminen voi olla välttämätöntä lyhyenkin säilytyksen aikana jo terveydellisistäkin syistä, esimerkiksi haavojen hoitamiseksi. Totean myös, että naisilla tulisi olla mahdollisuus peseytyä kuukautisten aikana.

Joissain tapauksissa vapautensa menettänyt voi olla erittäin likainen, esimerkiksi veren, oksennuksen, tai ulosteiden tahrima. Tällaisessa tilanteessa peseytymismahdollisuuden puuttuminen voi käsitykseni mukaan olla halventavaa ja jopa ihmisarvon vastaista kohtelua.

3.2.6 Tapaamistilat

Putkalain 7 luvun 1 §:n mukaan vapautensa menettäneellä on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se säilytystilan järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu. Vapautensa menettäneellä on kuitenkin aina oikeus ilman aiheetonta viivytystä tavata asiamiehensä muiden henkilöiden olematta läsnä.

Jyväskylän poliisiaseman säilytystilassa ei ole tapaamistilaa. Saadun selvityksen mukaan tapaamiset järjestetään tilojen yhteydessä olevissa sumpputiloissa tai tutkijan huoneessa.

Käsitykseni mukaan säilytystilassa, jossa säännönmukaisesti pidetään rikoksesta epäiltyjä vapautensa menettäneitä, tulee olla asianmukainen tapaamistila. Erityisen tärkeää tämä on avustajatapaamisten osalta. Korostan, että täysipainoinen mahdollisuus käyttää avustajaa heti esitutkinnan alusta alkaen on keskeinen epäillyn oikeus. Tapaaminen säilytystilan sumpussa tai tutkijan huoneessa voi herättää kysymyksiä luottamuksellisuuden säilymisestä. Jyväskylän säilytystilan tapaamistilaratkaisut eivät mielestäni ole riittäviä, vaikka otetaan huomioon, että säilytysajat ovat enintään vuorokauden mittaisia.

4 YHTEENVETO JA TOIMENPITEET

Jyväskylän poliisiaseman säilytystilat ovat sinänsä väliaikaisratkaisu. Jyväskylä on kuitenkin suuren seutukunnan keskuspaikka, jossa vapautensa menettäneitä on päivittäin paljon. Jo tiloja käyttöön

otettaessa on käsitykseni mukaan myös ollut tiedossa, että niitä tullaan käyttämään varsin kauan. Totean myös, että väliaikaisratkaisut voivat helposti pitkittyä suunnitellusta. Erityisesti korostan, että putkalain vaatimuksista ei voida joustaa ”väliaikaisuuden” nimissä.

Olen edellä erityisesti ottanut esille

- kohdassa 3.2.2 yleisiä huomioon otettavia näkökohtia sekä vapautensa menettäneen sijoitusperusteen kirjaamisten puutteita
- kohdassa 3.2.3 sellien varustukseen liittyviä näkökohtia erityisesti, kun vapautensa menettäneelle tarjotaan ateria
- kohdassa 3.2.4 ulkoilumahdollisuuden varmistamisen siirtotilanteissa
- kohdassa 3.2.5 sen, että putkalain vaatimus peseytymistiloista on ehdoton
- kohdassa 3.2.6 sen, että tapaamistilajärjestelyt ovat riittämättömät

Muiden puutteiden osalta viittaan tarkastuspöytäkirjassa EOAK/4392/2018 esille ottamiini seikkoihin, joita ei enää tässä yhteydessä ole tarpeen enemmälti käsitellä poliisilaitoksen aikoinaan tarkastuksen johdosta antamat selvityksetkin huomioon ottaen. En myöskään nyt puutu niihin kysymyksiin, joita Poliisihallitus on jo käsitellyt omassa säilytystilan hyväksymispäätöksessään 17.2.2020.

Pidän ongelmallisena, että vapautensa menettäneiden säilytys on Jyväskylässä järjestetty monelta osin epätyytyttävien ratkaisujen varaan. Nämä puutteet korostuvat, kun tiloissa tosiasiallisesti säilytetään päivittäin rikoksesta epäiltyjä, jotka eivät välttämättä ole erityisen päihtyneitä. Lisäksi totean, että kaikki poliisilain nojalla säilöön otetut eivät ole päihtyneitä ja asiakirjojen perusteella poliisivankilassa säilytetään myös vapautensa menettäneitä myös erilaisiin virka-apuihin liittyen (esim. oikeuteen tuonnit).

Painotan, että putkalain säilytystiloille ja vapautensa menettäneiden olosuhteille ja kohtelulle asettamat vaatimukset tulee täyttää kaikissa vapautensa menettäneiden säilytystiloissa riippumatta niiden tarkemmasta käyttötarkoituksesta ja varsinkaan siitä, että ne ovat käytössä ”väliaikaisesti”.

Sinänsä ymmärrän, että Sisä-Suomen poliisilaitoksella ei ole kaikilta osin ollut mahdollisuutta omilla toimillaan vaikuttaa tilanteeseen etenkin tilojen valmistuttua. Tämä korostaa tilojen huolellista suunnittelua ja myös asettaa vaatimuksia niiden hyväksynnälle käyttöön. Näyttää siltä, että suunnittelussa on liikaa painottunut se, että kyse olisi vain sellaisten vahvasti päihtyneitten säilytyksestä, jotka eivät ole kykeneviä itsestään huolehtimaan ja jotka eivät ole rikoksesta epäiltyjä. Totean, että olen ottanut omana aloitteena laajasti tutkittavakseni poliisin säilytystilojen hyväksyntään liittyviä kysymyksiä - putkalain 2 luvun 1 §n mukaan poliisin säilytystilan hyväksyy Poliisihallitus. Tämän vuoksi en käsittele tässä yhteydessä näitä seikkoja enemmälti.

Totean kuitenkin, että jossain määrin saman tyyppisiä ongelmia tuli esiin myös Oulun poliisilaitoksen Haukiputaan säilytystilojen osalta –

jotka nekin oli tarkoitettu väliaikaisiksi, mutta joita niitäkin on käytetty jo useita vuosia (EOAK/1954/2019).

Edellä toteamani perusteella lähetän päätökseni tiedoksi Sisä-Suomen poliisilaitokselle. Pyydän sitä ilmoittamaan, kun nyt puheena olevan tilan käyttö vapautensa menettäneiden säilytykseen lopetetaan.

Lähetän tämän päätökseni tiedoksi myös Poliisihallitukselle huomioon otettavaksi säilytystilojen suunnittelussa ja niiden hyväksymisessä käyttöön sekä myös kohdassa 3.2.3 sellien kalustuksesta esittämäni johdosta.